

EUROOPA SOTSIAALFOND

50 aastat investeerimist inimestesse

EUROOPA SOTSIAALFOND

50 aastat investeerimist inimestesse

Täname GOPA-Cartermilli töötajaid, kes tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi nimel aitasid sellel raamatul teoks saada: Julian Hale'i (autor), Jernett Karenseni (toimetaja) ja Sylvie Giraudoni (projektijuht) ning kunstilise kujunduse eest Jean Oost'i (MADE IN V.).

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2007

ISBN 92-79-03359-X

© Euroopa ühendused, 2007

Paljudamine on lubatud tingimusel, et viidatakse allikale.

Kataloogiandmed on käesoleva trükise lõpus.

Printed in Germany

TRÜKITUD VALGELE KLOORIVABALE PABERILE

EESSÕNA

Nüüd juba enam kui pool sajandit on Euroopa Komisjon koos liikmesriikidega töötanud selle nimel, et luua elanikele võimalus tööalaste väljavaadete parandamiseks. Alates Euroopa Sotsiaalfondi loomisest 1957. aastal on sealt abi saanud miljonid inimesed mitte üksnes põllumajanduses ja tööstuses, vaid ka teenindussfääris, mis nüüdseks annab suure osa töökohtadest.

Fondist on saanud Euroopa Liidu tööhõivestrateegia lahutamatu osa ning aastate jooksul on see kasvanud keskeltläbi 1%st ühenduse 1970. aasta kogueelarvest kuni 10%ni tänapäeval. Fond on ajaproovile kindlalt vastu pidanud, näidanud võimet kohaneda muutuvate sotsiaalsete ja tööhõivetingimustega ning sageli neid isegi ennetanud.

Täna võimaldab Euroopa Sotsiaalfond viia liikmesriikides ellu aktiivseid tööturupoliitikaid, millest tõuseb tulu inimestele kõigist eluvaldkondadest. Fond aitab inimesi ümberöppel uue töökohta saamiseks ning on neile abiks esimese töökohta leidmisel. Ka pöörab fond tähelepanu sotsiaalselt kaitsetumatele ühiskonnaliikmetele, kes on ühiskonnaelust kõrvale jäänud või kellel on oht kõrvale jääda, ning pakub sellistele inimestele võimalusi leida tööd või tööelu taasalustada.

Töökohta olemasolu võib oluliselt mõjutada eluga rahulolu. See kehtib nii meeste kui naiste kohta. Üks Euroopa Sotsiaalfondi edulugudest on naistele osutatud abi esimese töökohta leidmisel või tööle naasmisel pärast vaheaega tööelus ning töökohtadel naistele meestega võrdse staatuse saavutamine. 1970. aastal oli naised tööga hõivatud isikute seas veidi vähem kui kolmandik. Täna moodustavad naised töötajaskonnast peaaegu poole.

Euroopa Liidu ees seisavad tõsised väljakutsed, mis ulatuvad üleilmastumisest uute tehnoloogiateni, elanikkonna vananemisest teadusuuringute ja innovatsioonini. Nendega tegelemiseks on vaja kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu ning Euroopa Sotsiaalfondil on seejuures otsustav roll.

Fond on loodud inimeste jaoks ning aitab kohaneda muutuva tööturu uute nõudmistega. Igaühel peab olema võimalus anda oma panus Euroopa Liidu

*Tööhõive, sotsiaalküsimuste
ja võrdsete võimaluste volinik
Vladimír Špidla*

õitsengusse: naistel ja meestel, noortel ja vanadel, eri riikidest ja etnilistest rühmadest pärit inimestel, puuetega inimestel ning teistel ebasoodsamas olukorras olevatel inimrühmadel.

Euroopa Komisjon jätkab koostööd liikmesriikidega majanduskasvu ja töökohtade tagamiseks kogu Euroopa Liidus ning toetab Euroopa Sotsiaalfondi kui inimestesse investeerivat fondi. Mul on hea meel tuua teie ette see 50 aasta pikkune inimestesse investeerimise ajalugu; loodetavasti annab see inspiratsiooni fondi jätkuvaks eduks.

SISUKORD

SÕJAJÄRGNE EUROOPA. Euroopa muutuste teel	7
1970NDAD. Vastamisi rahanduslike väljakutsetega	13
1980NDAD. Turumuutuste ja uute vajaduste aastakümme	19
1990NDAD. Euroopa seisab silmitsi üleilmastumisega	27
2000NDAD. Teel teadmusliku majanduse poole	37
Tähistame 50 aastat investeerimist inimestesse	47
LISAD	53

SÕJAJÄRGNE EUROOPA

Euroopa muutuste teel

EUROOPA ÜLESEHITAMINE PÄRAST TEIST MAAILMASÕDA

Pärast hukatuslikku inimeste kaotust Teises maailmasõjas sammus Euroopa ülesehituse ja taastamise teed. 1951. aastal, kuus aastat pärast sõja lõppu, allkirjastasid kuus riiki (Prantsusmaa, Lääne-Saksamaa, Itaalia, Belgia, Madalmaad ja Luksemburg) Pariisi lepingu, et asutada Euroopa Sõe- ja Teraseühendus (ESTÜ), mille eesmärgiks oli tagada, et riigikaitse seisukohalt tähtsaimate toorainete sõe ja terase haldamine toimuks kollektiivselt. Peamiseks eesmärgiks oli takistada uue sõja puhkemist Euroopas.

EUROOPA SOTSIAALFONDI SÜND

Sõjajärgsetel aastatel sai Euroopa infrastruktuuri ülesehitamiseks ning hariduse ja väljaõppe tarbeks abi Ameerika Ühendriikidelt Marshalli plaani ehk Euroopa taastamisprogrammi raames. Sõe- ja terasetööstuse ees seisid eriti suured väljakutsed, kuna pärast sõda oldi sunnitud nende tööstusharude mahte vähendama. ESTÜ asutamislepingu tulemuseks oli fond, mis aitas sõe- ja terasetööstuse töölistel omandada mitmesuguseid tööks vajalikke oskusi, et astuda ühte sammu tööstuse moderniseerimise ja uutele toodanguliikidele üleminekuga ning vajadusel leida tööd teistes tööstusharudes või geograafilistes piirkondades. See fond, mida tunti ESTÜ töötajate ümberõppe ja ümberasumise fondi nime all, oli Euroopa Sotsiaalfondi (ESF) eelkäija.

9

1957. aastal asutati Rooma lepinguga Euroopa Majandusühendus (EMÜ) ning koos sellega ka Euroopa Sotsiaalfond. Loodud tööhõive propageerimise ning töötajate geograafilise ja ametialase liikuvuse suurendamise kaudu parandama ühendusesiseseid töökohavõimalusi, oli ESF algusest peale Euroopa visiooni lahutamatuks osaks. ESFi pidi juhtima Euroopa Komisjon koos ESFi komiteega. Komiteesse kuulusid ja kuuluvad ka praegu valitsuste, ametiühingute ja tööandjate esindajad võrdsel arvul.

Algusaegadel kasutati ESFi töökohtade kaotuse kompenseerimise vahendina. Lühiajaliste ümberõppetöetuste jagamisega aidati töölisi tööstusharudes, kus kaasajastati tootmist või mindi üle uutele toodanguliikidele. Ka võimaldati ümberasumistoetusi töötuile, kes lahkusid oma kodukohast mujale tööd otsima. Kuna ESF hõlmas kõiki majandusharusid peale põllumajanduse, sai seda kasutada laialdasemalt kui Euroopa Sõe- ja Teraseühenduse fondi.

MIGRATSIOONI JA TÕÖPUUDUSEGA TOIMETULEK

1950ndatel ja 1960ndatel aastatel oli Euroopa Majandusühenduse tööhõive tase nii kõrge, et tööpuudust peeti erandlikuks nähtuseks. Eelkõige seostati tööpuudust koolist tööellu siirduvate noortega või töölistega, kes said tööturule naasta pärast lühiajalist töötaolekut ja ümberõpet, milleks võis saada abi ESFilt. 1957. aastal oli tööga hõivatud 70 miljonit isikut ning töötuid kõigest 2,6 miljonit, seejärgi oli tööpuuduse tase veidi üle 3,5%.

Suurim erand oli Itaalia, kelle arvele langes pea kaks kolmandikku EMÜ töötutest ning kus tööd polnud 1,7 miljonil inimesel. Seepärast suundusid Itaalia vaesematest riigi lõunaosas paiknevatest massilise tööpuudusega põllumajanduspiirkondadest pärit töötajad tööotsinguil kas riigi tööstuslikku põhjaossa või veelgi kaugemale. 1955–1971 lahkus Lõuna-Itaaliast tervelt 9 miljonit töötajat. Samuti siirdus ajavahemikul 1950–1970 üle miljoni toona veel EMÜsse mittekuuluva Hispaania lõunaosas asuva Andalusia elaniku põhja poole riigi tööstuskeskusesse Katalooniasse.

10

Paljud itaallased läksid pärast valitsustevahelise kokkuleppe sõlmimist 1946. aastal Belgiasse. Leppe alusel said nad tööd Valloonia kaevandustes vastutasuks Belgia lubadusele varustada Itaaliat söega. Selle tulemusena olid itaallased Euroopa Sotsiaalfondi algusaegadel fondi ümberõppe- ja ümberasumistoetustest suurimad kasusaajad.

Teine riik, kes regulaarselt fondi kasutas, oli Lääne-Saksamaa, kus fondi kasutamine keskendus tööõnnetuste läbi kannatanud isikute ümberõppele.

Fondi algusaastatel kasutasid EMÜ riikide valitsused seda probleemide lahendamiseks siseriiklikul tasandil. Komisjon aktsepteeris taotlusi automaatselt. Kuna polnud olemas kogu Euroopat hõlmavat ühtset strateegiat, jaotati ressursse pigem paljudele konkreetsetele projektidele, kui kasutati neid strateegiliselt.

Sellegipoolest on fond esimesi näiteid ühendusepoolsest rahastamisest, mis toimib ka praegu: EMÜ antud rahaline toetus tuli ühendada siseriikliku rahastamisega. Kui finantseerimistaotlus oli vastu võetud, suunati see valitsuste ümberõppe- ja ümberasumisprojektidesse, mille läbiviijaks oli avalik sektor. Toona eraettevõtted Euroopa Sotsiaalfondis ei osalenud.

Fondi mõju oli otsekohe tunda: mõningatel hinnangutel aitas see ajavahemikul 1960–1973 tööellu naasta miljonil töötajal. Euroopa majandusel läks sel ajal hästi, hoogu andis ülesehitustöö ning seda võimendas nafta madal hind.

VANADEST RÕIVASTEST VÄLJA KASVANUNA PROOVITI UUT ESFI VORMI

Taotluste arv kasvas kiiresti ning fondist sai omaenda edu ohver. Varsti ei jätkunud enam raha; rahaeraldise tuli hakata suunama ja kasutama senisest tõhusamalt.

1950ndatel aastatel ja 1960ndate alguses oli tööhõive tase kõrge, kuid 1960ndate aastate lõpus tunti järjest rohkem muret, kas töökohti tõepoolest kõigile jätkub. 1969. aastal kohtusid EMÜ riikide valitsused Haagi konverentsil ning osana jõupingutustest ühtlustada riikide sotsiaalpoliitikat osutati fondi reformimise vajadusele. Nii valmistati ette pind 1971. aastal läbi viidud esimeseks ESFi reformiks.

1970NDAD

**Vastamisi rahaliste
väljakutsetega**

1970ndatel (eriti 1973. aasta naftakriisi ajal) aeglustus Euroopa majanduskasv, tähistades lõppu ajastule, mida mõnikord nimetatakse Euroopa majanduskasvu kuldajaks. Kui naftahinnad hakkasid 1973. aastal kiiresti tõusma pärast seda, kui Naftat Eksportivate Araabia Riikide Organisatsioon (OAPEC) peatas naftatarned riikidesse, kes sõjas Egiptuse ja Süüria vastu toetasid Iisraeli, mõjutas see kõiki majandusvaldkondi, kaasa arvatud tööhõivet. 1979. aasta energiakriis muutis olukorra veelgi halvemaks.

VAESEMATELE PIIRKONDADELE ULATATAKSE ABIKÄSI

1971. aastal läbi viidud Euroopa Sotsiaalfondi esimese reformiga püüti rahastamist suunata konkreetsetele rühmadele ja inimkategooriatele. Samuti täiendati rahapada uuendatud fondi 1972. ja 1973. aasta eelarvega, millega ületati eelnenud 12 aasta kogumaht.

1973. aastal liitusid Euroopa Majandusühendusega Ühendkuningriik, Taani ja Iirimaa, see tähendas EMÜ esimest laienemist kuuelt liikmesriigilt üheksale. Sel ajal kui EMÜ tegi ettevalmistusi laienemiseks, kohtusid üheksa riigi juhid 1972. aasta oktoobris Pariisis ning jõudsid üksmeelele, et vaja on käsile võtta majandusarengu piirkondlik ja struktuuriline tasakaalustamatus. Kolm aastat hiljem, 1975. aastal, nägi ilmavalgust Euroopa Regionaalarengu Fond (ERF). Selle ülesandeks oli toetada restruktureerimisest või tööstuses toimuvatest muutustest tulenevate raskustega maadlevaid piirkondi. Kaks fondi pidid töötama käsikäes: ESF keskendus kogu Euroopa inimeste abistamisele uute oskuste omandamisel ning ERF tegeles mahajäänud piirkondade infrastruktuuri arendamisega. Kõneldes neist kahest fondist koos, kasutati nimetust „tõukefondid“.

15

TEGELEMINE KONKREETSE RÜHMA VAJADUSTEGA

1970ndatel aastatel avanesid ESFi võimalused laiemale töötajaskonnale. Kuna põllumajandus elas läbi muutusi, tuli toetada põllumajandusest lahkuvaid talupidajaid ja talutöölisi; nemad kvalifitseerusid abi saamiseks 1972. aastal. Sama toimus tekstiilitööstuses, kus globaalse kaubanduse arengu algus muutis selle sektori töömahukast kapitalimahukaks. Tekstiilitööstistel oli vaja õppida uusi oskusi vaatamata sellele, kas nad soovisid

jätkata oma alal või alustada uuel töökohal. Tekstiilitööstusele avanes ESF 1975. aastal.

Juba eelnenud aastakümnetel oli ESF võimaldanud sisserändajatele ümberasumistoetust, kuid 1970ndatel laiendati seda toetust, et abistada teises EMÜ liikmesriigis tööd otsides praktilise elu probleemidega silmitsi seisvaid inimesi. Töötajaid aidati kohaliku keele õppimise eest tasumisel ning neid ja nende peresid nõustati uute elamis- ja töötingimustega kohanemisel. ESFi toetust laiendati ka uute ideede ja tööviiside testimiseks läbiviidavatele esialgsetele uuringutele ning uuenduslikele pilootprojektidele.

1970ndatel aastatel oli tõusujoonel noorte tööpuudus. Aastakümne lõpupoole sai ESF järjest rohkem taotlusi madala kvalifikatsiooniga noorte aitamiseks. Abikõlblike taotluste hulk ületas kasutada oleva eelarve enam kui viiekordselt. ESF reageeris kiiresti ning keskendas noortele mõeldud toetuse nende tööellu kaasamisele ja tööhõivele. Abi tööellu astumisel pidi aitama noortel omandada kasulikke ametialaseid kogemusi ning hõlbustama neil kindla töökoha leidmist.

16

1977. aastaks täheldas komisjon, et noorte tööpuudus oli nelja aastaga enam kui kahekordistunud; Euroopa Ühenduses oli siis ligikaudu 2 miljonit alla 25aastast noort töötut. Ametialase kvalifikatsiooni või ülikoolidiplomi olemasolu muutus töökoha leidmisel järjest olulisemaks. Ilma sellise ettevalmistusega või tööturu vajadustele mittevastava ettevalmistusega noortel oli järjest raskem leida töökohta. Nii sai noortest töötutest ESFi prioriteet.

Umbes samal ajal hakati ESFis üha rohkem arvestama ka naiste kohaga tööturul. Vastuseks naiste suurenevale tähtsusele töökohal suurendas ESF naistele suunatud toetust nii töökoha kaotuse puhul, esmakordsel sisenemisel tööturule kui ka tööle naasmisel pärast eemalolekut. Samuti said fondi sihtrühmaks teised spetsiifilised sotsiaalsed rühmad, nagu puudega isikud või eakamad (üle 50 aasta vanused) töötajad.

TEEL EUROOPA ÜHENDUSE ÜHTSE STRATEEGIA POOLE

Samal ajal kui ESF töötas eri sihtrühmadele välja nende vajadustele täpsemalt vastavaid lahendusi, sai selgeks, et enam ei saa töötada üksnes riiklike organisatsioonidega: vaja oli kaasata ka tööandjaid ja ametiühinguid ning muidugi ettevõtteid. See tähendas tegelikult omamoodi avaliku ja erasektori partnerluse vormi, kuid tõi fondi tööviisidesse ka uue suure muutuse.

Kuni selle ajani olid projekte ellu viinud liikmesriigid ning hiljem tehti neile tagasimak- sed. Nüüd, kui juurdepääs fondile oli laienenud, tuli paika panna projektide eelneva heakskiidu süsteem. Selle tulemuseks olid olulised muudatused: eelkõige pani see aluse protsessile, kus komisjon ja liikmesriigid peavad edaspidi määratlema kogu EMÜ ulatuses ühised prioriteetid ning eraldama nendega tegelemiseks kontsentreeritud finantseerimis- mahud. Teiste sõnadega hakati rahaka- sutuse optimeerimisel ning ESFi rahasta- tud sekkumiste võimalikult tõhusamaks muutmisel kasutama struktureeritud lähene- misviisi.

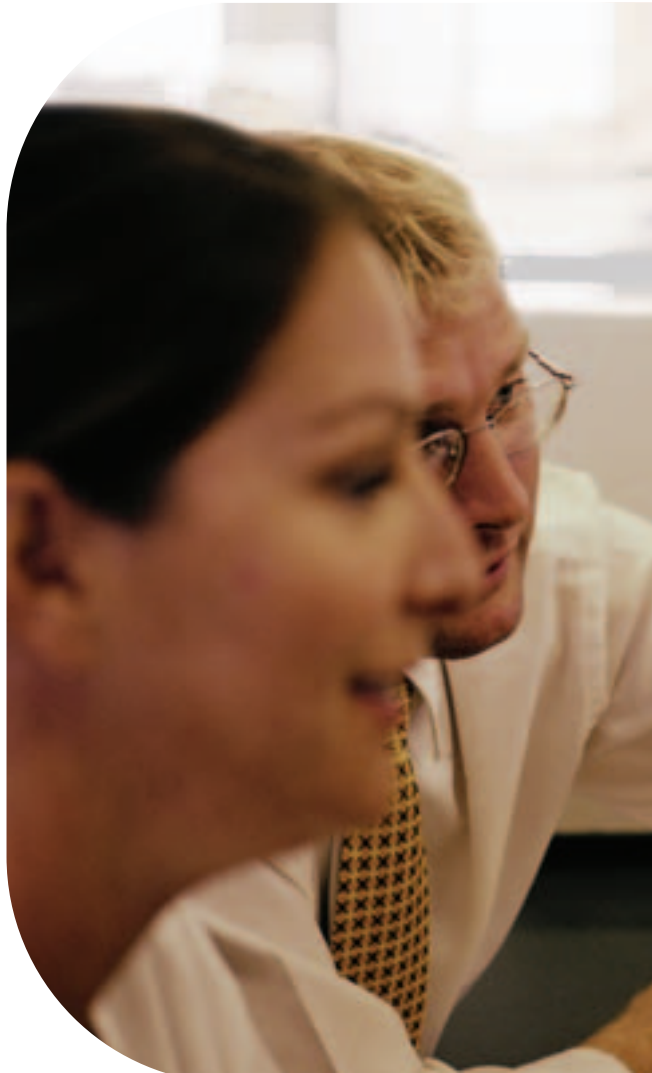
Kuid see polnud ainus muutus. Uue eelneva heakskiidu süsteemi ja struktureerituma lähenemisviisiga kaasnes ka rohkem kontrolli, et tagada ESFi eraldatud summade sihipärasem kulutamine. See muutis protseduurid liikmesriikide ja ESFi toetustega tegelevate organisatsioonide ning ka komisjoni jaoks keerukamaks. Samuti tõi see kaasa ka ilmselt vältimatu paberimajanduse mahu kasvu.

1980NDAD

**Turumuutuste ja uute
vajaduste aastakümme**

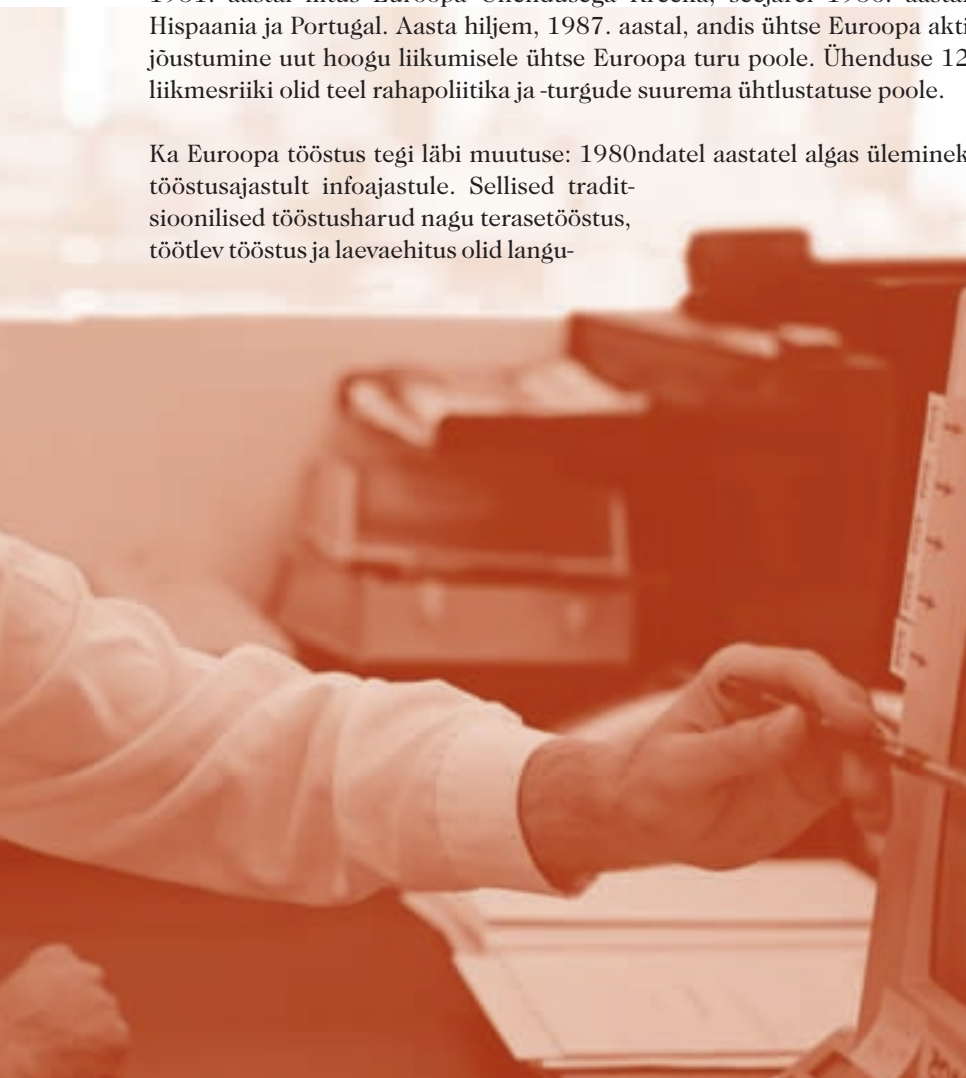

1980ndail toimusid Euroopa majanduselul suured muutused. Aastakümne algust tähistas uus finantslangus 1979. aasta energiakriisi tulemusena, mis polnud küll nii tõsine kui 1970ndate alguses. Euroopa juhid tunnistasid, et tihedam majanduslik ja rahandusalane koostöö annaks Euroopale sellise kriisiga tegelemiseks parema positsiooni.

Esimesed kivid hilisema rahaliidu müüri olid laotud juba 1979. aastal, kui kasutusele võeti euro eelkäija eküü. Eküü toimis virtuaalse valuutana, millega olid seotud riikide valuutad, piirates nii valuutakõikumiste volatiilsust.

1981. aastal liitus Euroopa Ühendusega Kreeka, seejärel 1986. aastal Hispaania ja Portugal. Aasta hiljem, 1987. aastal, andis ühtse Euroopa akti jõustumine uut hooгу liikumisele ühtse Euroopa turu poole. Ühenduse 12 liikmesriiki olid teel rahapoliitika ja -turgude suurema ühtlustatuse poole.

Ka Euroopa tööstus tegi läbi muutuse: 1980ndatel aastatel algas üleminek tööstusajastult infoajastule. Sellised traditsioonilised tööstusharud nagu terasetööstus, töötlev tööstus ja laevaehitus olid langu-

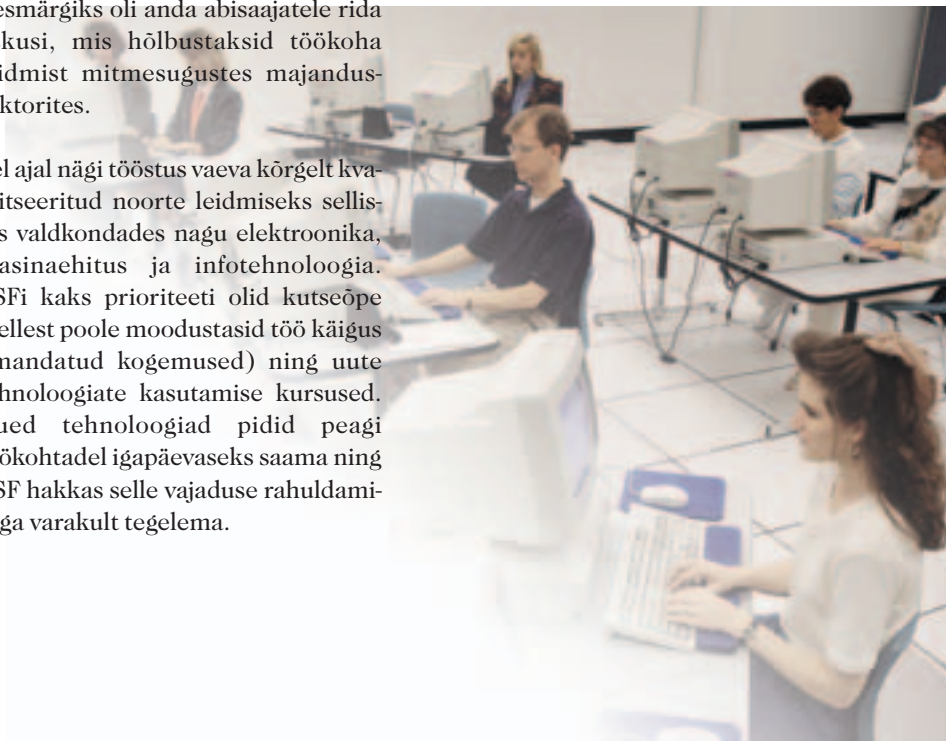
ses ning uute tehnoloogiate kasutuselevõtu tulemusena hakkas tekkima uusi võimalusi, eriti teenindussektoris, ning see tõi kaasa suure nõudluse oskustöölise järele.

Tööpuudus oli ikka veel tõsine. Töötute arv Euroopa Ühenduses kahekordistus 6 miljonilt (1979) 12 miljonini (1983); noorte tööpuuduse tase oli enamikus liikmesriikides üle 25%. Tõsisema asjaoluna muutus järjest tavalisemaks pikaajaline (aasta või kauem kestev) tööpuudus.

INFOTEHNOLOOGIA ALANE VÄLJAÕPE – ESF VASTAB TURU NÕUDMISTELE

ESFi jaoks olid tööstuses toimuvad muutused tohutuks väljakutseks. 1980ndate aastate alguses võeti vastu tulevikku vaatav otsus kasutada ESFi uute tehnoloogiate alases väljaõppes. Üks peamisi 1983.–1988. aasta rahastamisperioodil kasutusele võetud muutusi jättis kõrvale nõude, et ümberõppe saanud isik pidi väljaõppe järgselt töötama vähemalt kuus kuud vastava ettevalmistusega seotud töökohal. See peegeldas muutuva tööturu reaalsust ning avas fondile võimaluse pakkuda väljaõpet kõikides majandusvaldkondades. Eesmärgiks oli anda abisaajatele rida oskusi, mis hõlbustaksid töökoha leidmist mitmesugustes majandussektorites.

Sel ajal nägi tööstus vaeva kõrgelt kvalifitseeritud noorte leidmiseks sellistes valdkondades nagu elektroonika, masinaehitus ja infotehnoloogia. ESFi kaks prioriteeti olid kutseõpe (sellest poole moodustasid töö käigus omandatud kogemused) ning uute tehnoloogiate kasutamise kursused. Uued tehnoloogiad pidid peagi töökohtadel igapäevaseks saama ning ESF hakkas selle vajaduse rahuldamisega varakult tegelema.

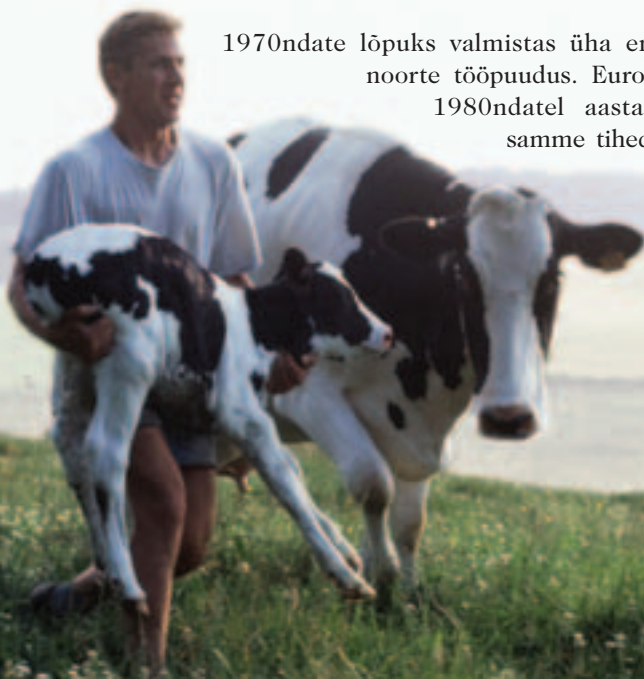
ABI VAESEMATELE PIIRKONDADELE JÄRELEJÕUDMISEKS JÕUKAMATELE

Kolmes 1980ndatel aastatel liitunud liikmesriigis (Hispaania, Kreeka ja Portugal) oli domineerivaks majandusharuks ikka veel põllumajandus ning sissetulek inimese kohta oli neis riikides EMÜ keskmisest tunduvalt madalam. 1983. aastal võeti vastu otsus, et ESFist eraldatav abi tuleb suunata piirkondadesse, kus abi on eriti vaja. See viis rahastamistaotluste arvu suurenemiseni ning 1988. aastal korraldati ESFi töö ümber, eesmärgiga paremini abistada kõige mahajäänumaid piirkondi (vähendades nii tasakaalustamatust rikaste ja vaeste vahel) ning toime tulla suurenenud taotlustetulvaaga.

Enam kui pool ESFi vahenditest läks projektidele, mis tõstsid vaesemate piirkondade ja riikide tööhõivet: Iirimaa, Kreekasse, Prantsusmaa ülemeredepartemangudesse, Lõuna-Itaalia Mezzogiorno regiooni ja Põhja-Iirimaa. Kui 1986. aastal liitusid Euroopa Ühendusega Hispaania ja Portugal, lisati sellesse nimekirja ka Andaluusia ja Kanaari saared ning kogu Portugal.

NOORTE TÖÖPUUDUS JA NAISED TÖÖTURUL – ESFi PÄEVAKORRA TÄHTSAMAIK PUNKTE

1970ndate lõpuks valmistis üha enam muret noorte tööpuudus. Euroopas astuti 1980ndatel aastatel edasisi samme tihedama integreerumise poole,

samas oli noorte tööpuudus jätkuvalt probleemiks. Vajadus kõrgelt kvalifitseeritud tööjõu järele esitas kõrgemaid nõudmisi täiendõppele ning ESF reageeris sellele. Rahalised vahendid suunati noortele, kelle võimalused tööd leida olid kehvad kutsehariduse puudumise või ebapiisava väljaõppe tõttu, ning samuti pikaajalistele töötutele. Samuti laiendati abisaajate ringi, arvestades nende hulka ka õpingud katkestanud isikud, kuna palju noori langes koolist välja enne lõpetamist või lõpetas kooli kvalifikatsiooni omandamata.

Oluliseks teemaks jäi ka naiste olukord tööturul. Vilja hakkas kandma 1970ndatel aastatel läbiviidud olemasoleva võrdõiguslikkuse alase õigusraamistiku (mis oli paika pandud Rooma lepinguga) tugevdamine. ESFi oli keskne roll mitte ainult naiste abistamisel tööturule sisenemisel, vaid ka võitluses sooliste stereotüüpidega, mille tõttu naistel oli raskem tööd leida. ESFi 1988. aasta reform rõhutas, kui tähtis on integreerida „naisi tööaladele, kus nad on oluliselt alaesindatud”. ESF toetas seda kõike, rahastades selliste ametite eriväljaõppe programme. Ka toetati aktsioone, millega anti naistele abi suuremate koondamiste puhul või mis suurendasid nende võimalust saada ja hoida kõrgema kvalifikatsiooniga tööd.

SÜNNIB ÜHTNE TURG JA ESFIS VIAKSE LÄBI PÕHJALIKUD REFORMID

Teel ühtse turu väljakujundamisele 1990ndatel aastatel oli tähtis osa ESFi, mis tagas, et ühenduse kõikide piirkondade kõikidel kodanikel on kasu areneva siseturu edust. Ühtse turu loomine pani aluse kaupade, teenuste, isikute ja raha vabale liikumisele.

Fondi suurus oli märkimisväärselt kasvanud; kuid samuti oli kasvanud sellega kaasnev administratiivse töö maht. Fond sai tuhandeid üksiktaotlusi kõikides ühenduse keeltes ning parimate projektide väljasõelumine osutus väga raskeks. Iga ESFi projekti jaoks pidid liikmesriigid esitama taotluse komisjonile; seejärel pidi komisjon hindama iga taotlust eraldi ning edukad taotlused heaks kiitma. See muutis asjaajamise ESFi järjest tülikamaks nii liikmesriikidele kui komisjonile.

ESFi kasvav maht ja tähtsus tähendas, et vaja oli uut reformi, mis kehtestaks liikmesriikide ja komisjoni vahel tihedamal koostööl põhinevad suhted. See muutus pidi peegeldama asjaolu, et Euroopa Ühenduse vahendid andsid oma panuse poliitikatesse, mis olid suurelt osalt määratletud liikmesriikide siseriiklikes kontekstides.

Selle tähtsa ESFi reformiga alustati 1988. aastal. Põhimõtteks oli koostada fondi tegevuskava pikemaks perioodiks, et muuta selle elluviimine efektiivsemaks. Reform oli samm edasi siseriiklikus kontekstis elluviidavatest (üksik)projektidest läbimõeldud mitmeaastaste tegevusteni, mille alused lepiti kokku liikmesriikide ja komisjoni koostöös. ESFi ja liikmesriikide tööhõivepoliitikate terviklikule pikemaajalisele planeerimisele suunatud algatustele andis tugeva tõuke 1988. aastal vastu võetud otsus, mille kohaselt pidi ühendus üle minema iga-aastase eelarve kasutamisel keskpika ajavahemiku peale koostatud eelarvele (1988/1989–1993). See tähendas, et komisjon ja liikmesriigid võisid olla kindlad, et vahendid on kättesaadavad kogu perioodi jooksul ning et mitmeaastaseid programme saab täie kindlustundega käiku lasta.

ESFi vahendite kasutamist pidid koordineerima ning planeerima liikmesriigid ja komisjon koos. Liikmesriigid nõustusid vahetama tööhõiveandmeid ja -strateegiaid, et ESFi paremini integreerida liikmesriikide tööturupoliitikatesse. Reformi tulemusena läheneks ESF piirkondade ja liikmesriikide vajadustele.

Reformiga pidi ESF keskendama oma jõupingutused eelkõige suurimatele abivajajatele, olgu need siis piirkonnad või elanikerühmad. Ka kindlustas reform põhimõtet, et ühenduse vahendeid eraldatakse siseriiklike tegevuste täiendusena. Mitte vähetahtis pole ka asjaolu, et ESF muutus rahalises mõttes kaalukamaks.

Siinkohal on oluline ära märkida ESFi tegevuse ulatus liikmesriikide tööhõivestruktuuride toetamisel. Hinnanguliselt omandas fondi abil ametialase kvalifikatsiooni või sai töökoha enam kui 2 miljonit inimest aastas.

Kui Euroopa astus aastatuhande viimasesse aastakümnesse, muutus märkimisväärselt ühiskond ja selle ambitsioonid. Tööstustoodang oli languses ning teenindussektor tõusul. Euroopa Ühendus oli asunud teele tõhusama siseturu poole ning näha oli esimesi võrseid sellest, mida hiljem hakati nimetama üleilmastumiseks. ESF etendas tähtsat rolli, pehmendades negatiivseid mõjusid üksikisikutele ning aidates neil muutuva maailmaga kohaneda.

1990NDAD

**Euroopa seisab silmitsi
üleilmastumisega**

1990ndaid iseloomustab üleilmastumise kiire tempo külma sõja järel. Suuri muutusi Euroopa jaoks tähendas ka Berliini müüri langemine 1989. aastal, Saksamaa ühendamine ja kommunismi kokkuvarisemine. Tähtsad arengud Euroopa tasandil olid ühtse turu väljakujundamine 1992. aastal, Maastrihti ja Amsterdami lepingud ning ühenduse liikmesriikide arvu suurenemine 15ni Austria, Rootsi ja Soome liitumisel. Samal ajal alustas EL liitumisläbirääkimisi Kesk- ja Ida-Euroopa riikide ning Malta ja Küprosega.

1990ndaid tähistas majanduslangus, eriti aastakümne alguses; 1987. aastal oli toimunud krahh väärtpaberiturgul, 1990.-1991. aasta Lahesõja tõttu oli nafta hind tõusuteel ning Saksamaa taasühinemine oli ootamatult kulukas. Tööpuuduse tase oli 10% lähedal. 1994. aastal oli töötä 18,7 miljonit inimest, neist paljud noored.

„Tööpuudusega majanduskasvu” kontseptsioon – majanduskasv koos kõrge tööpuuduse tasemega – hakkas võimust võtma ning sellest sai liikmesriikidele järjest suurem murelaps.

1980ndate tehnoloogiaareng jätkus, personaalarvutid leidsid tee töökohtadele ja kodudesse. Interneti kasutamise kasv ja sellele järgnev dot-com'i buum alates 1995. aastast mitte üksnes ei tekitanud revolutsiooni kaasaegses kultuuris, vaid oli ka üleilmastumise peamisi vahendeid.

GLOBALSELT LÄHENEMISVIISILT ÜHISSTRATEEGIANI

Vastuseks tööpuuduse jätkuvale kasvule leppisid ELi riikide valitsused 1994. aastal kokku tööhõivestrateegias, mille eesmärgiks oli tõsta Euroopa majanduse konkurentsivõimet. Töö kulges tööhõivele ühise lähenemisviisi väljatöötamise suunas ning 1997. aastal Amsterdami lepingu heakskiitmisega leppisid liikmesriigid kokku tööhõivesuuniste ja ühisstrateegia raamistikus. Esimesed suunised määratlesid võetavad meetmed tagamaks võimalikult paljude inimeste suutlikkuse leida tööd, naiste tööhõive tõusu, lastehoiuvõimaluste arvulise kasvu ja ettevõtluse edendamise. Tähtsa teemana oli fookuses kohanemisvõime: eesmärgiks oli see, et töötajad oleksid vajadusel suutelised kohanema uute töövaldkondadega. ESFi jaoks tähendas see rõhuasetuse nihutamist tööpuuduselt tööhõivele.

TÖÖHÕIVEALASE JUHENDAMISE JA NÕUSTAMISE KASUTUSELEVÕTT

Nüüd oli fondi tegevuse tuumaks laialdasem ja kättesaadavam väljaõpe, parem väljaõpe tunnustatud ja vajaliku kutsealase kvalifikatsiooni saamiseks, töökohtade loomine ning parem tööhõivealane juhendamine ja nõustamine.

Kuiigi rõhuasetus oli nihutatud töötavatele inimestele aitamaks neil töökohta säilitada ning ametialaselt edasi jõuda, ei unustanud ESF ka ühiskonna kaitsetuimaid. Fond jätkas väljaõppe suunamist noortele, töötutele ja tööturult eemalolijatele. ESFi sihtide saavutamisel etendasid eriti tähtsat osa sotsiaalpartnerid, valitsusvälised organisatsioonid ning teised, nagu heategevusorganisatsioonid ja vabatahtlik sektor. Kuna nemad on kaitsetute rühmadega tihedas kontaktis, on neil kõige paremad võimalused nendeni jõudmiseks ja nende toetamiseks.

INNOVATSIOON JA TEADMISTE VAHETAMINE

Siiski polnud tööpuudus hõlpsasti lahendatav probleem; kasvas vajadus uuenduslike lahenduste järele. ESF eraldas oma eelarvest 5% innovatsiooniprojektide rahastamiseks (sealhulgas testprojektid ja uurimused ning heade kogemuste edasiandmine ja levitamine); ESFi rahastatud projektide tõhususe jälgimiseks ning kogemuste vahetamise edendamiseks liikmesriikide vahel levitamaks innovatsiooni kogu Euroopas. Need ESFi algatused viisid kolme suure ühenduse programmi loomiseni: EUROFORM, mis katsetas kutseõppe ja tööhõive uusi mooduseid; HORIZON, mis tegeles puuetega inimeste väljaõppega; ja NOW (“Naiste uued võimalused”), mis püüdis leida võimalusi, kuidas naised saaksid vähema vaevaga tööturule siseneda või sinna naasta.

Lähtudes nende ühenduse algatuste edust, anti peagi käiku rida uusi programme, mis olid suunatud konkreetsete tööturuprobleemide lahendamisele ning üleeuroopalisele ideede ja lähenemisviiside edendamisele. Uute programmide hulka kuulusid YOUTHSTART, mis aitab kvalifikatsioonita noortel leida esimest töökohta; INTEGRA, mis aitab kindlat töökohta leida sellistel elanikerühmadel nagu üksikvanemad, kodutud, pagulased, vangid ja endised vangid ning võitleb rassilise ja muu diskrimineerimise vastu koolituses ja tööhõives; ning ADAPT, mis aitab kohaneda ettevõtluses ja tööstuses toimuvate muutustega, pakkudes nt infotehnoloogiaalast koolitust.

ESFi JA TEISTE TÕUKEFONDIDE ÜHISED JÕUPINGUTUSED KONKREETSETE VALDKONDADEGA TEGELEMISEL

Need olid ESFi jaoks tormilised ajad. Kui ühtse turu väljakujundamine hakkas 1990ndate aastate alguses lõpule jõudma ja töö Euroopa ühisraha kasutuselevõtuks kiirenes, oli järjest tähtsam siluda jõukamate ja vaesemate piirkondade vahelisi erinevusi. Seepärast otsustasid ELi juhid 1992. aastal peaaegu kahekordistada tõukefonde ajavahemikuks 1994–1999 võr-

reldes perioodiga 1988–1993. Ligi 70% sellest abist eraldati kõige rohkem abi vajavatele piirkondadele.

Samuti otsustasid liikmesriigid 1994. aastal suurendada uute fondide kaudu toetust konkreetsetele gruppidele. Tõukefondide kõrval võeti kasutusele Ühtekuuluvusfond aitamaks vaesematel ELi riikidel ellu viia keskkonna- ja transpordiinfrastruktuuriprojekte. Kalanduse Arendusrahastu (FIFG) oli suunatud kalandussektori ümberstruktureerimisele – veel ühele abi vajavale valdkonnale. Lisaks sellele jätkas juba 1962. aastast tegutsev Euroopa Põlumajanduse Arendus- ja Tagatisfond (EAGGF) investeerimist Euroopa põlumajanduspiirkondade arengusse. Kui 1995. aastal liitusid ELiga Soome ja Rootsi, said tõukefondid uue rolli, hakates tegelema hõredalt asustatud piirkondadega (alla kaheksa inimese ruutkilomeetri kohta).

LIIKUDES PÕLVKONDADEVAHELISE LÄHENEMISVIISI POOLE

Kuigi juba 1980ndatel oli ilmne, et sündimus langeb, polnud siis veel selge, et vananev elanikkond esitab tööturule tõsise väljakutse. Sündimuse madal tase tähendas seda, et järjest väiksem arv töötajaid peab ülal pidama üha suuremal hulgal pensionile jäänud inimesi (kes ühtlasi elavad kauem), ning see avaldas survet liikmesriikide pensionisüsteemidele. Euroopa seisis vanemate töötajate (55–64) puhul silmitsi eaga seotud tööhõiveprobleemidega ja eaka elanikkonna arvu kasvuga. Seepärast oli vaja tuua tööturule rohkem inimesi, nagu naised või sisserändajad. Tuleviku jaoks tähendas see ka seda, et vanemate töötajate oskused ja kogemused muutusid nende tööandjatele üha olulisemaks aktivaks.

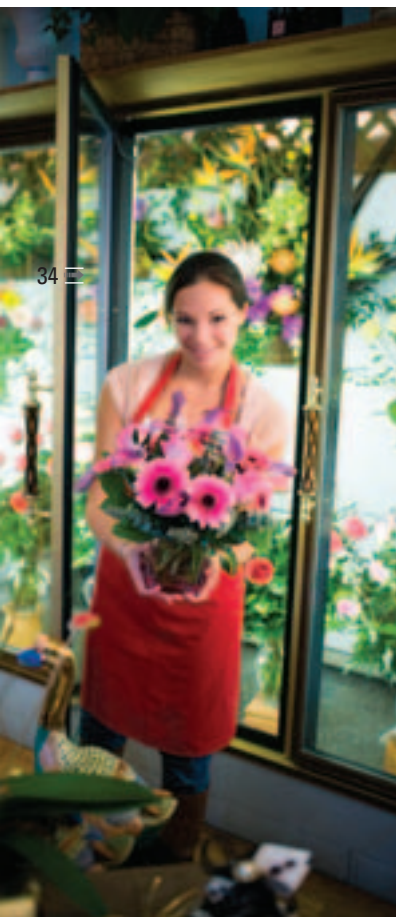
ESF vastas sellele vahendite eraldamisega eakamate inimeste väljaõppele töökohal, võimaldades neil jätkata töötamist kauem või tulla tööturule tagasi. Samuti toetas ESF algatusi eakamate inimeste eest hoolitsemiseks andmaks pereliikmetele võimaluse tööelu jätkata või seda taasalustada.

JÕUDA SOOLISE EBAVÕRDSUSE JUURTENI

Kuiigi naised muutusid tööturul järjest aktiivsemaks, eeldasid paljud neilt siiski samal ajal perekonnas „traditsioonilise” rolli täitmise jätkamist. See tõi päevalgele tõsiasja, et puudu jäi tugistruktuuridest, mis aitaksid naistel tööturule siseneda, töökohta säilitada ja seal edasi jõuda. Näiteks tähendas lastehoiuvõimaluste vähesus seda, et naistel oli keeruline ametialaselt edasi jõuda. ESF andis oma panuse toetustega lastehoiuvõimalustesse, nii et kui ema pidi näiteks kolmel päeval nädalas käima koolitusel, maksis ESF lastesõime tasu.

ESFi 1993. aasta reformiga tagati abi suunamine mitte üksnes pärast sünnitust tööle naasnud naistele, vaid ka madala või ebapiisava haridusega naistele, kellel oli oht jääda töötuks või sotsiaalselt tõrjutuks. Ka aidati naisi ettevõtluse alustamisel.

Ühenduse vastava algatuse „Naiste uued võimalused” (NOW) käivitamine ajavahemikus 1991–1999 näitas selgelt, kui tähtis on naiste osalemine tööturul. NOW eesmärk oli testida ja viia ellu uusi ideid naiste koolituse ning tööhõive valdkonnas, tegeldes selliste teemadega nagu naised ettevõtjatena, töö- ja pereelu sobitamine ning naiste ja meeste tasakaalustatud esindatus otsuste tegemisel. Selle algatuse raames läbi viidud projektid olid väga edukad, andes

paljudele naistele võimaluse töökoha leidmiseks, täiendõppe läbimiseks, hariduse omandamiseks või oma äri alustamiseks.

Toetades naiste positsiooni tööturul, on ESF kogu aeg andnud märkimisväärse panuse meeste ja naiste töötasude erinevuste vähendamisse. Tänu Euroopa õigusele on alates 1975. aastast kehtinud nõue maksta võrdse töö eest võrdset palka. Erinevused meeste ja naiste töötasudes viitavad palkade ebavõrdsusele, mis peegeldab naiste ja meeste ebavõrdsust tööturul, nagu jaotumine majandussektorite, ametialade ja töötavade lõikes; hariduse ja koolituse kättesaadavus; eelarvamuslikud hindamis- ja palgasüsteemid ning stereotüübid. Vaatamata naiste kasvavale osalemisele tööturul ja kolmanda astme hariduse omandamisel on naiste ja meeste positsioon tööturul endiselt erinev. Sellegipoolest on ESF teinud palju erinevuste vähendamisel meeste ja naiste töötasus: 1960ndate aastate 40%-lt on see vähenenud praegusele vähem kui 20 %-le. Kuigi see on tubli samm edasi, on selge, et jõupingutusi tuleb teha ka edaspidi.

35

ESF AVALDAB TUGE VAT MÕJU TÖÖHÕIVE MÄÄRALE

ESFil oli suur osa tööpuuduse vastu võitlemisel ning abi osutamisel majanduslanguse negatiivsetele mõjudele vastulöögi andmisel. Kuigi tööpuudus jäi aastakümne alguses kõrgeks, oli see 1999. aastaks langenud 3 miljoni võrra: 15,9 miljonini. Lisaks tõusis tööhõive ajavahemikus 1994–1999 ELis 9 miljoni võrra: 149 miljonilt 158 miljonini.

Kokku toetas ESF mitme meetme kaudu miljoneid inimesi kogu Euroopas. Suurim toetusesaajate rühm olid pikaajalised töötud (23%), kellele järgnesid noored (16%). Üksikisikud said suurimat abi kombineeritud teenust pakkuvatest skeemidest, mis võimaldasid koos näiteks juhendamist, koolitust ja töökoha otsingut.

2000NDAD

**Teel teadmusliku
majanduse poole**

Üks uue aastatuhande alguses Euroopa ees seisnud põhiküsimusi oli, kuidas säilitada konkurentsivõime järjest enam üleilmastuvas maailmas. Euroopa ei suutnud palgataseme poolest muu maailmaga võistelda, niisiis tuli keskenduda muudele konkurentsieelistele. Aastatuhande alguses pandi alus strateegiale, mille kohaselt peab Euroopa majandusest saama maailma kõige konkurentsivõimelisem ja dünaamilisem teadmuslik majandus. Selleks oli vaja paljude oskustega paindlikke ja kõrge efektiivsusega töötajaid. Töötajad peavad hoidma end kursis tehnoloogia arenguga, omandama kõikvõimalikke uusi oskusi ning olema suutelised kohanema uute nõudmistega töökohal. Selle tulemusena muutus mõiste „töökoht kogu eluks” järjest iganenumaks, samal ajal kui maad võttis vajadus, et järjest rohkem inimesi peaksid omandama ettevõtja ellusuhtumise.

Kuigi võrreldes 1990ndate aastate algusega oli tööpuuduse tase langenud, oli Euroopa üldine tööhõive tase siiski madal. Levinud oli ka pikaajaline töötus – liikmesriikidele tõsine probleem. See tähendas, et tööinimeste arvu suurendamiseks oli vaja teha suuri jõupingutusi.

39

Euro kasutuselevõtt viidi lõpule 2002. aastal ning Euroopa Liit tegi läbi olulise laienemise, kui 2004. aastal liitus 10 uut liiget, esitades uusi väljakutseid nüüd juba 25 liikmesriigist koosnevale ELile. 2007. aastal liitusid Bulgaaria ja Rumeenia ning nüüd oli liikmesriike kokku juba 27.

TÖÖHÕIVESTRATEGIA KAVANDAMINE TULEVAKS AASTAKÜMNEKS

2000. aastal võtsid ELi juhid vastu Lissaboni strateegia, et muuta EL 2010. aastaks arenenuimaks teadmuslikuks majanduseks. Lissaboni strateegia eesmärkideks oli tõsta ELi üldine tööhõive määr 70%ni ning naiste tööhõive määr üle 60%. Seejärel lisati järgmine eesmärk: tõsta eakamate töötajate tööhõive määr 2010. aastaks 50%ni.

Lissaboni strateegia sihid tähendasid, et tuli hoogustada jõupingutusi inimeste meelitamiseks tööellu ja nende seal hoidmiseks. Sellest ideest sai tulevaste aastate kõikide tööhõivega seonduvate poliitikate peamine eesmärk.

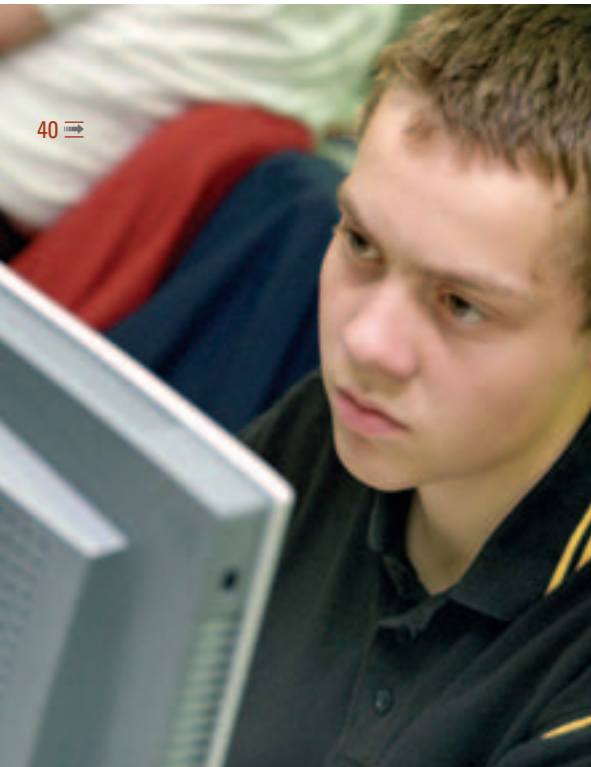
ESFi UUED PRIORITEEDID

Nüüd suunas ESF oma tegevuse Lissaboni strateegia osaks oleva Euroopa tööhõivestrategie toetamisele ning võttis sihikule neli tugisammast.

Et muutuv tööturg nõudis töötajatelt suuremat paindlikkust, oli ESFi prioriteediks tõsta olemasoleva tööjõu oskuste ja paindlikkuse taset koos tööorganiseerimise uute vormide kasutuselevõtmisega. Vaatamata kasvanud osalemisele esimese, teise ja kolmanda taseme hariduses ei piisanud elukest-

vaks töötamiseks enam algselt omandatud teadmistest ja oskustest. Seepärast andis ESF oma panuse haridussüsteemide arendamisse, et viia need paremini vastavusse tööturu vajadustega. Hakati keskenduma elukestvale õppele ja pidevale koolitusele, seejuures ettevõtetesiseselt.

Mõjutamaks seda suundumust noorte ja pikaajalise töötuse osas, intensiivistati jõupingutusi aktiivsete tööturumeetmete arendamiseks ennetavate ja töökohtadele suunatud strateegiatega kasutuselevõtuga, sealhulgas suurendati nende töötute arvu, kellele pakuti koolitust või võimaldati samalaadseid meetmeid.

Prioriteediks sai ka ettevõtetus, et täielikult ära kasutada teenindussektori ja tööstusega seotud teenuste potentsiaali tööhõives, seda eriti infoühiskonna- ja keskkonnasektoris. Uute ettevõtete loomine ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKEde) arvu kasv oli tohtu tähtsusega töökohtade loomisel ja koolitusvõimaluste laiendamisel noorte jaoks.

Edasi jätkas ESF võrdsete võimaluste edendamist seoses juurdepääsuga tööturule ja sotsiaalse tõrjutuse ennetamisega. Lisaks tööturul naiste osalust soodustavatele positiivsetele meetmetele võeti kasutusele soolise võrdõigusslikkuse süvalaiendamise lähenemisviis (see tähendab naistele ja meestele suunatud meetmete ja poliitikate mõjude uurimist).

ELI PIIRIDE AVARDUMINE

1. mail 2004 tegi EL läbi oma ajaloo suurima laienemise. Liitu astusid kümme uut liikmesriiki, tuues ESFi ette uued väljakutsed. Enamik uutest liikmesriikidest seisid silmitsi tõsise väljakutsega muuta ühiskonda ning struktureerida oma majandus ümber turumajanduseks, mis viis kogutoodangu järsu languseni, jättis palju inimesi töötuks ning põhjustas mõnedes regioonides ja põllumajanduspiirkondades suuri probleeme.

Uute liikmesriikide ees seisev väljakutse oli määratleda tööhõivepoliitikad ning kohandada oma institutsioone ja poliitikaid järk-järgult Euroopa tööhõivestrateegiaga. See töö algas juba enne liitumist, valmistades neid ette ESFi rakendamiseks siis, kui liikmestaatus on saadud. ESF andis uutele liikmesriikidele olulist tuge liitu astumisel korvamaks ebavõrdsust ja määratlemaks nende tööhõivepoliitika prioriteedid.

SISSERÄNNE KUI VAHEND TÖÖTURU TUGEVDAMISEKS

Uuel aastatuhandel muutus Euroopa Liit (EL) järjest ahvatlevamaks rahvusvahelise rände sihtpunktiks. Mõistes, et rändega tegelemisel oli vaja uut lähenemisviisi, võtsid ELi juhid 1999. ja 2004. aastal vastu ELi ühise sisserände poliitika, mille eesmärk oli tugevdada ELi piires vabadust, turvalisust ja õigust. Peamine eesmärk oli rändevoogude parem ohjamine ELi majanduslikku ja demograafilist olukorda arvestava koordineeritud lähenemisviisi kaudu.

42

ESF toetab sisserändajate, sealhulgas varjupaigataotlejate integratsiooni konkreetse tegevuse kaudu suurendamaks nende kaasatust tööhõives, parandamaks nende keeleoskust ning vältimaks diskrimineerimist tööturul, aidates nii kaasa nende sotsiaalsele integratsioonile.

VANEMATE TÖÖTAJATE KOGEMUSTE SÄILIMISE TAGAMINE

Kuigi ELi töäjõud pidevalt vananeb, muutusid üle 50aastaste isikute töövõimalused üha piiratumaks, kuna ettevõtete restruktureerimisel olid vanemad töötajad sageli esimesed, kel minna lasti, ning tööandjad ei tahtnud võtta tööle eakamaid töötajaid. Selle tagajärjeks oli inimkapitali liigvarane ja püsiv kadu, samuti suuremad kulutused sotsiaalkaitsele, tööpuuduse likvideerimisele ja tervishoiule.

See väljakutse sünnitas nn aktiivse vananemise kontseptsiooni. Aktiivne vananemine viitab eakamate töötajate kasvavale osalemisele tööhõives. Seda tunnustati kui Euroopa sotsiaalmudeli moderniseerimise eeldust

tulevikuks. Eakamate potentsiaali kasutamine aitaks korvata ka negatiivsed suundumused tööjõupakkumises. ESF aitab rea koolitusskeemide kaudu pikendada 40ndates ja 50ndates aastates inimeste aktiivset tööelu ning suurendada nende tööalast konkurentsivõimet. Mõnedes skeemides võeti kasutusele töötajate tööelu „täiendusperioodid” avardamaks uute tehnoloogiate ja tarkvara alaseid teadmisi. Üks programm aitab mentorlusprogrammide kaudu edastada noortele vanemate töötajate teadmisi. Kokkuvõttes on töövõime tõstmisele pööratud järjest suuremat tähelepanu, võimaldades paremat juurdepääsu koolitusele ning parandades töötingimusi.

NOORTE TÖÖTURULE TOOMINE

Jätakuvalt on üks ESFi põhivaldkondi uuel aastatuhandel noorte toetamine tööturule sisenemisel. Kuna noorte tööpuudus on koogu ELis pea kaks korda kõrgem kui ELi üldine tööpuudus, on see olnud tõsine väljakutse. Vastupidiselt varasemale olukorrale, kui noored töötud olid peamiselt madala haridustaseme-ga, pidi Euroopa hakkama tegelema noorte töötute koolilõpetajatega.

ESF toetas karjääriarenduse ja individuaalse juhendamise süsteeme, nagu karjääriarendus koolide õppekavades, kohalike asutuste ja nõustajate poolt osutatud karjäärinõustamine (nt noorte abistamine esimese töökoha leidmisel, uute oskuste omandamisel, töökoha muutuse või töötusega hakkamasaamisel); riiklike tööhõivetalituste, kohalike tööhõivebüroode ja „valutu vallandamise” organisatsioonide poolt pakutav karjäärinõustamine ja sellealane juhendamine; töötajale elukestva õppe organisatsioonide kaudu pakutav koolitus, nõustamine ja õpipoisikursused. Vastuseks noorte töötute koolilõpetajate probleemidele võeti kasutusele töö ja õpipoisikursuste ühitamine hariduse ja koolitusega. ESF on aidanud luua talitusi, mis tegelevad vastavalt selle spetsiifilise rühma vajadustele ning pakuvad silmasti-
silma abi ja juhendamist.

VÕITLUS IGASUGUSE DISKRIMINEERIMISE VASTU JA VÕRDSETE VÕIMALUSTE LOOMINE

Viiekümne aasta eest oli Euroopat lõhestanud nationalistlikest ja etnilistest konfliktidest jagusaamine üks Euroopa integratsiooniprotsessi liikumapanevaid jõude. Uue aastatuhande tähtsaimad ees-

märgid on inimeste mis tahes diskrimineerimise ennetamine nende rassilise või rahvusliku päritolu, usutunnistuse või veendumuste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.

44

Diskrimineerimisest jagusaamine töökohal ja töö leidmisel tunnistati suurema arvu ja paremate töökohtade loomiseks vastu võetud Euroopa Liidu uue aastatuhande strateegia võtmelemendiks. Suurendamiseks tööhõivet, osutus tähtsaks mitte üksnes konkreetsetele rühmadele suunatud meetmete paika-panek, vaid ka tõkete eemaldamine tööturule sisenemisel või hariduse saamisel.

Seepärast laiendati vastavalt ka ESFi tegevuse ulatust, hõlmates võitlust „kõikide tööturuuga seonduvate diskrimineerimise vormide ja ebavõrdsusega”. Töötati välja uued abivahendid, mis aitavad tööandjatel järgida kahte võrdse kohtlemise direktiivi, ning koostati *business case* kui vahend tööandjate veenmiseks edendama mitmekesisust töölevõtul ja oma töötajate hulgas. Edu saavutamisel on äärmiselt oluline sotsiaalpartnerite aktiivne toetus. Integratsiooniprotsessi lahutamatu osadena toetati ka uut tüüpi tööhõivetalitusi ja rolle, nagu ka vajadustele kohandatud koolitusi ja kommunikatsiooni.

INNOVATSIOONILABOR

Arendades edasi ühenduse varasemate algatustega saavutatud edusamme, käivitati 2000. aastal algatus EQUAL – labor, kus töötatakse välja uusi mooduseid tegelemiseks diskrimineerimise ja ebavõrdsusega tööturul ning muutmaks tööelu kaasavamaks, võideldes diskrimineerimise ja tõrjumisega soolise kuuluvuse, rassilise või etnilise päritolu, usutunnistuse või tõekspidamiste, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse tõttu.

EQUALi põhimõtted ja ülesehitus – volitatud partnerlus, riikidevaheliskus, süvalaiendamine, innovatsioon ja temaatiline lähenemisviis – on end tõestanud äärmiselt tõhusana kõikehõlmavate lähenemisviiside katsetamisel võitluses ebasoodsamasse olukorda asetamise ja diskrimineerimisega. Mitmedimensioonilistele diskrimineerimisprobleemidele integreeritud lähenemisviisi edukast arengust on nüüdseks saanud osa Euroopa Liidu strateegiast paremate töökohtade loomiseks ja nende arvu suurendamiseks, tagades, et mitte kellelegi ei piirata juurdepääsu sellistele töökohtadele.

**Tähistame 50 aastat
investeerimist inimestesse**

Viimase 50 aasta jooksul oleme olnud tunnistajaks märkimisväärsetele muutustele ja edusammudele Euroopa Liidus. 50. sünnipäeva tähistavas ELis on nüüd koos kahe uue liikme – käesoleva aasta alguses liitunud Bulgaaria ja Rumeeniaga – 27 liikmesriiki ja ligi 500 miljonit kodanikku.

2007. aastal on jõupingutused tööturu reformimiseks hakanud vilja kandma, kuigi Euroopa tööhõivesihtide saavutamiseks on vaja edasisi jõupingutusi. Tootlikkuse kasv ja töökohtade kvaliteet jäävad samuti vajadustele alla, kui peame silmitsi seisma ülemaailmse konkurentsiga. Jätakuvalt on kriitilisteks küsimusteks Euroopa tööturgude reageerimisvõime üleilmastumise väljakutsetele ning elanike vananemine. Samal ajal valitseb järjest suurem nõudlus uute oskuste järele näiteks uute arvutitehnoloogiate, uute teenuste ja biotehnoloogia vallas. Tööturu kiirelt muutuvate vajadustega toimetulek nõuab kohandatavamaid lahendusi; Euroopa ühiskonna vananemisega toimetulekuks on vaja rohkem innovatsiooni ja paindlikkust. Samuti muutub Euroopa ise.

Kõik see langeb kokku ESFi uue seitsmeaastase tsükli algusega. Nüüd, kui ELi tähelepanu keskmes on järjest enam majanduskasv ja töökohtad, on ESFi roll muutunud kesksemaks.

PILK TULEVIKKU: 2007. AASTAST EDASI

Et vastu võtta tulevaste aastate väljakutsed, on ESF käima lükanud olulised reformid. Rohkem kui kunagi varem järgib ESF strateegilist lähenemisviisi, mille tulemuseks peab olema majanduskasv ja töökohtade lisandumine. Ajavahemikus 2007 kuni 2013 investeerib ESF igal aastal enam kui 10 miljardit eurot, sellele lisanduvad liikmesriikide rahaeraldised. ESFi toetus keskendub valdkondadele, kus ta saab avaldada liikmesriikide ja komisjoni vahel kokkulepitud eesmärkide saavutamisele enim mõju. ESFi reegleid on lihtsustatud, selgemad on liikmesriikide ja piirkondade ning samuti komisjoni kohustused.

PAINDLIKUD LAHENDUSED PAINDLIKULE TÖÖTURULE

EL on teadlik, et üleilmastumine ja tehnoloogia areng muudavad kiiresti töötajate ja ettevõtjate vajadusi. Ettevõtted tunnevad järjest suuremat survet kiiremaks kohanemiseks ning toodete ja teenuste kiiremaks arendamiseks. Turule püsima jäämiseks peavad nad pidevalt kohandama tootmismeetodeid, samuti peavad kohanema töötajad. See asetab suuremaid nõudmisi ettevõtetele töötajate abistamisel uute oskuste omandamisel ning töötajatele seoses nende suutlikkuse ja

50

valmisolekuga muutuda. Samal ajal on töötajad teadlikud, et firmade restruktureerimine ei toimu enam juhuslikult, vaid sellest on saanud tavaelu osa. Elu ja ametialase edasijõudmise planeerimiseks vajavad töötajad uutmoodi tagatise, mis aitavad neil tööelu jätkata ning kõikide muutustega hakkama saada. Uued tagatised peavad katma rohkem kui konkreetset töökohta ning tagama turvalise ülemineku uude töökohta.

Kaitstud paindlikkus (*flexicurity*) on püüe need kaks põhivajadust ühendada. Kaitstud paindlikkus aitab kombineerida paindlikke tööturges ja tööhõive kõrget taset ning sissetuleku turvalisust, seega nähakse selles vastust ELi dilemmale: kuidas säilitada ja tugevdada konkurentsivõimet, hoides samal ajal alal Euroopa sotsiaalmudelit.

Niisiis jätkab ESF tööd paindliku tööturu loomisel. Ajavahemikus 2007–2013 on prioriteediks tõsta töötajate, ettevõtete ja ettevõtjate kohanemisvõimet, parandades majanduslike muutuste ettenägemise ja nende positiivse juhtimise võimet. Selle prioriteedi raames keskendub ESFi toetus tööturu institutsioonide moderniseerimisele ja tugevdamisele, aktiivsetele tööturumeetmetele ning elukestvale õppele, seda ka ettevõtetes. Fond jätkab tegelemist tööhõiveküsimustega, tagades kõigile juurdepääsu

tööturule ning aidates kaasa inimeste osalemisele tööturul. Peale selle töötab fond ka selle nimel, et vältida sotsiaalset tõrjutust ning võidelda diskrimineerimisega, tagades ebasoodsamas olukorras olevatele töötajatele juurdepääsu ja kaasatuse tööturule.

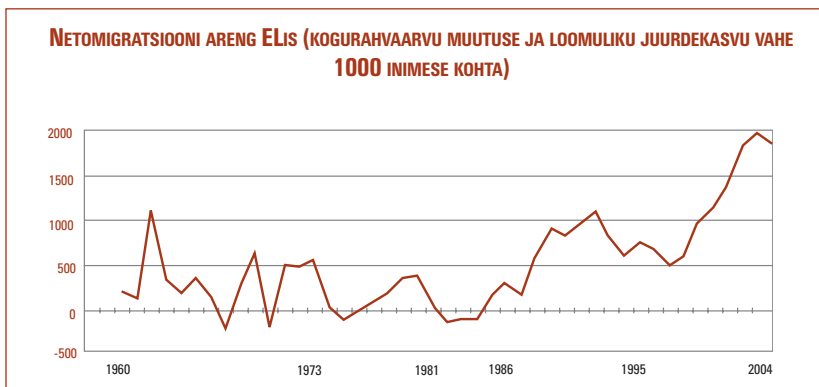
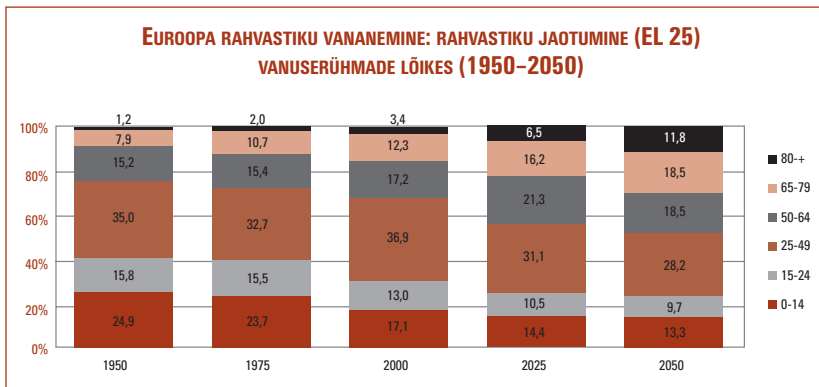
Alates 2007. aastast on fondi uueks tegevusvaldkonnaks avalike institutsioonide poliitikate ja teenuste väljatöötamise ning rakendamise alase suutlikkuse tugevdamine kõikides juhtimisvaldkondades nii riiklikul, piirkondlikul kui kohalikul tasandil. Samuti edendab ESF tööandjate, ametiühingute, valitsusväliste organisatsioonide ja riigiorganite partnerlust aitamaks kaasa tööhõive ja kaasamisalaste reformide elluviimisel. Kõikides ESFi aktsioonides on tähtsal kohal piiriülene koostöö ning innovatsioon saab osaks kõikidest fondi tegevustest.

PIKAAJALINE VISIOON

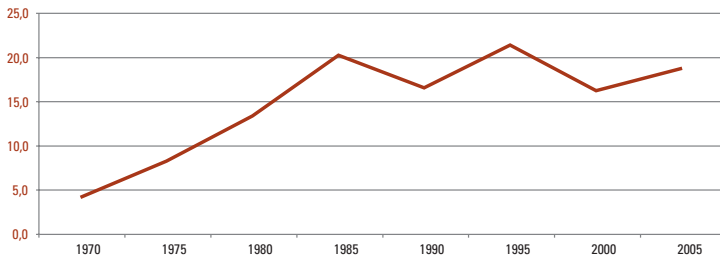
Järgnevatel aastatel jätkab Euroopa Sotsiaalfond liikmesriikide majandusliku ja sotsiaalse ühtekuuluvuse ning solidaarsuse edendamist. Toetatakse Euroopa Liidu eesmärke saavutada täistööhõive ja sotsiaalne areng, naiste ja meeste vaheline võrdsus, põlvkondade solidaarsus, võideldes samal ajal sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimisega.

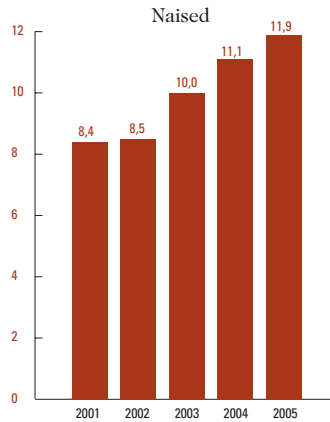
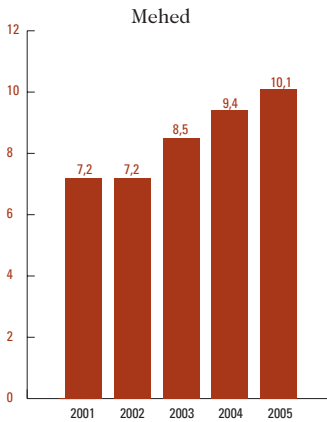
LISAD

TÖÖPUUDUSE MÄÄR 15-24AASTASTE NOORTE HULGAS (PROTSENTIDES)

ELUKESTVA ÕPPE ARENG (PROTSENT HARIDUSE OMANDAMISEL JA KOOLITUSES OSALEVAST ELANIKKONNAST VANUSES 25-64 (EL 25))

Euroopa Komisjon

Euroopa Sotsiaalfond. 50 aastat investeerimist inimestesse

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2007 – 54 lk – 14,8 × 21 cm

ISBN 92-79-03359-X

Fotod:

© Agence VU: lk 12 (Gabriel Martinez), 17 (Stephane Duroy).

© AKG / Van Parys: lk 14-15.

© ALINARI: lk 16: Team/ALINARI Archives, Firenze.

© Dailylife/Carl Cordonnier: lk 24.

© Euroopa ühendused: lk 3, 19, 23, 47.

© Gettyimages: Kaas, lk 7, 10, 11, 20-21, 22, 27, 30, 32, 33, 34, 42 (vasakul), 43, 45, 48-49, 50, 51.

© The Image Bank: lk 18, 28-29.

© Report digital: lk 13 (Paul Box), 31 (Roy Peters), 35 (David Mansell), 37 (Jess Hurd), 38-39 (Janina Struk), 40 (David Bocking), 41 (John Harris), 42 (paremal: Jess Hurd), 44 (John Harris).

ELi trükiste tellimine

Väljaannete talituse avaldatud trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop: <http://bookshop.europa.eu>. Trükised väljastatakse Teie valitud müügiesindusest.

Kõikide müügiesinduste nimekirja tellimiseks saatke kiri faksinumbril (+352) 2929 42 758.

2007 – Euroopa aasta „Võrdsed võimalused kõigile”

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi trükiseid saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

***ESmail* on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.**

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

http://ec.europa.eu/employment_social/index_en.html

